Nic. 1772.

DUM DEO!

COLLEGII INSTITUT. PUBLICI

DISPUTATIO SEXTA.

Ethico-Politico-Juridica

De

RERUM DIVISIONE

Et

ADQUIRENDO EARUM DOMINIO,

Ad Tit. 1. Lib. II.

EXHIBENS

TEXTUS

Continuationem, Quæstiones, Antinomias & Axiomata.

Quam

Sub PRÆSIDIO

CHRISTIANI TAUBMANNI

J. U. D. & Profess. Publ.

Discutiendam proponit

CHRISTOPHORUS Goldtbach Neagorâ Silesius.

Ad diem 9. Julij In Auditorio JCtorum horis antemerid.

WITTEBERGÆ,

Typis Ambrosij Rothi Acad. Typogr. Anno 1636.

173.

VIRIS

Amplissimo, Prudentiâ, Eruditione, Autoritate
Clarissimis Præstantissimis atq; Doctissimis.

Dn.	SIGISMUNDO nec non ANTHONIO	Goldtbach	Prætori Jauraviæ urbano Dignissimo, Scholæ patriæ Rectori Fidelissimo.

Dnn. Patruis devotâ mentis observantiâ venerandis omniq; animi veneratione æternùm colendis,

Hoc exercitium Academicum in debitæ gratitudinis testificationem & solitæ observantiæ demonstrationem.

oblatum & consecratum.
cupit

C. G.

Respondens.

MEMBRUM I.

CONTINENS

Continuationem Textus.

EXposito primo juris obje-cto, de personarum statu & conditione: Sequitur jam Jus RERUM; quod in variis earum differentijs seu qualitatibus, in Dominio & Obligatione consistit. DIFFERENTIAE autem RERUM quæ sint ex earum divisionibus liquet. Quarum summa est; quod ALIAE sint extra patrimonium nostrum, aliæ in patrimonio. Quæ EXTRA BONA, SUNT VEL humani vel divini juris: *Humani* sunt: I. *Res communes*, quæ proprietate nullius, usu communes existunt; ut: Aer, aqua profluens, mare & littora maris. §. 1. 2. II. *Publicæ*, quæ proprietate populi, usu & ipsæ communes censentur; ut flumina, portus. §. 2. Ripæ. § 4. & littus §. 5. III. *Universitatis*, quæ usu alicujus populi perpetuò sunt expositæ; veluti theatra, stadia, forum &c. §. 6. *Divini* juris, (quarum dominium est extra commercium hominum, & ita nullius §. 7.) sunt res Sacræ: ut ædes sacræ & donaria §. 8. Religiosæ: ut sepulchra & monumenta. §. 9. Sanctæ, ut muri, portæ & sanctiones legum.

I. IN PATRIMONIO sive bonis nostris sunt *Res privatæ*, sive singulorum propriæ: *quarum Dominium* vel jure gentium, vel jure civili *acquirimus*. §. 11. *& infr. tit.* 6. JURE GENTIUM in rebus primùm corporalibus, deinde in incorporalibus. *tit. seq.* CORPORALES RES jure gentium nostræ fiunt tribus modis; I: OCCUPATIONE; quæ est prima rei cujusq; possessionis apprehensio *l. 1. pr. de adquir. vel am. poss.* Rei scilicet, quæ nullius est, alicujus tamen esse potest *l. 3 pr. l. 30. fin. ff. de A. R. D.* Et versatur vel circa animalia in mari, cœlo & terra degentia, & dicitur *captura* §. 12. 13. 14. 15. *&* 16. vel circa hostes, & dicitur *prædatio bellica* §. 17. Vel circa res alias animâ caren-

1775.

tes, & dicitur *inventio*: ut Lapillorum §. 18. Thesauri. § 39. Rei pro derelicto habitæ §. 46. 47 48 *Quod enim antea nullius est, naturali ratione occupanti conceditur* § *d.* 12.

II. ACCESSIONE, quâ res aliqua ex eo fit alicuius, quod ea res rei, quæ sua est, accedat. *Vult.* Et est vel naturalis, vel artificialis. NATURALIS est, quando operante natura sine hominum labore & industria, rebus nostris aliquid accedit, cujus species sunt. I. *Fœtura* vel procreatio animalium nostrorum §. 19. *II. Alluvio*, quâ nobis incremento latenti ex vicino fundo aliquid accedit §. 20. 21. *III. Insula* in medio fluminis nata, eorum est, qui utrinq; prædia possident, pro cujusque agri fronte ac modo: Sin citra ? propinquiorum; quamvis *marina* occupanti concedatur. §. 22. IV. *Alveus*, etiam novus derelictus; qui similiter proximiora prædia possidentibus acquiritur § 23. Non autem *circumluvio* seu *inundatio*, quæ fundi speciem non cõmutat. §. 24. ARTIFICIALIS sive industrialis accessio est, quando nostris rebus humano labore & industuria aliquid accedit; Cujus species sunt, I: *Specificatio* sive species ex aliena materia confecta: quæ si ad priorem & rudem materiam reduci non posit, specificantis fit: Si scil. eam suo nomine fecerit: ita tamen, ut Domino materiæ justum pretium restituat *d.* 25. II. *Textura* sive sutura. §. 26. III. *Confusio*, quæ res confusas communes esse facit. § 27. IV. *Commixtio* diversarum specierum, quæ quidem per se manent, separari tamen cum vel sine difficultate possunt, dominii caussam non mutat. §. 28. V. *Inædificatio*, quâ domus ex aliena materia in proprio fundo; vel in alieno ex propriâ materiâ ædificata domino soli acquiritur. §. 29. 30. VI. *Plantatio* seu insitio, quâ similiter planta ejus fit; in cujus fundum radices egit. §. 31. VII. *Satio* seu, seminatio, quâ frumentum in alieno satum, agro cedit. §. 23. VIII. *Scriptura*, quæ licet pretiosior sit, accessionis tamen vice chartæ cedit. §. 33. *IX. Pictura*, quæ contra, chartam vincit, ejusque Dominium ad se trahit, solutis tamen ubique impensis §. 34. Quia *accessio cedit Principali, & adjunctum subjecto, & quod alicui adjicitur, cedit toto l.* 26. §. 1. *ff. h.t. X.* Accessionis

nis species, quam quidam *mixtam* vocant, est *Fructuum perceptio, & Fœtus*, quos bonæ fidei poss. ssor lucratur omnes. §. 35. 36. 37. 38. Quia bonæ fidei possessio, tantundem possidenti, quantum dominium vero dominio prodest. *l. 25. de usur.*

III. Deniq; TRADITIONE: quæ est vacuæ possessionis datio animo transferendi Dominii, vel per se vel per alium facta. §. 40 41. 42. 43. Et est *vera* sive propria, quâ res corporalis, à Domino justo, ex titulo de manu in manum transfertur. *ibid.* In *incorporalibus* verò patientia, & in *immobilibus* in possessionem inductio pro traditione habetur. Quasi seu *ficta* traditio est, quâ res etiamsi naturaliter tradita non sit, pro tradita tamen habetur. *Fitq;* vel certæ *personæ*, vel incertæ. *Certæ*; vel *cogitatione*, fictione nempe brevis manus. §. 44. *vel symbolo*, ut clavium traditione §. 45. *Incertæ* per jactum missilium in vulgus §. 46. Quia *nihil tàm conveniens est naturali æquitati, quàm voluntatem Domini volentis rem suam in alium transferre, ratam haberi.* §. 40.

MEMBRUM II.

Continens Quæstiones.

I. An Dominiorum distinctio, sive rerum proprietas rectæ rationi, seu naturæ & sacris litteris consentanea & conformis? *Aff. cum Harpr. pr. hic n. 54. Arum. Ex. 4. th. 1.*

II. An Dominii in directum & utile distinctio rectè accepta absurda sit? Neg. *cum Hanon. d. 4. th. 1. Berens d. 3. th. 1. q. 5. Bach. in not. ad Treutl v. 1. d. 15. th. 1. g.* Contra. *Harpr. hic n. 42. Hun. & Treutl.*

III. An Dominium sit rerum etiam incorporalium? Aff. *cum Först. d. 6. th. 6. Treutl. vol 1. d. 10. th. 1. l. Riemer. dec. 4. q.* 1. contra *Harpr. hic. n. 12. Don. & Duar.* *Pr.*

IV. An Princeps extra casum publicæ utilitatis & necessitatis rei suæ Dominio quempiam privare possit? Neg. *cum Harpr. p. 26. n. 95. & p. 51. n 9. Bronch. c. 1. misc. ass. 1. Myns. cent. 5. obs. 97. Cubach. cent. 1. quæst. illust. dec. 3. q. 5.* contra *Menoch. Vac. à Vacun. & Pruckman. de regal. c. 4. effect. 5. num. 15. p. 303.*

V. An

§.1.& 5. V. An sine permissu Principis aut Magistratus ædificare in littore maris, sive loco communi sit licitum! Aff. *cum Harpr. p. 44. n 15. Fôrst. de domin. c. 9. n. 63.* Vid. *Hun. resol. ad Tr. vol. post. disp. 18. th. 1. q. 6.*

§. 6. VI. Num is, qui in diverticulo fluminis publici solus pluribus annis piscatus sit, alium eodem jure uti volentem prohibere possit? Aff. *cum Hæn. d. 4. th. 2. Bronch. c. 4. th. 3. Riem. dec. 4. q. 3. Harpr. p. 46. n. 4.*

VII. Num quemadmodum in flumine publico piscari, ita & ex eodem aquam ducere liceat? Neg. de flumine navigabili, aut aliud navigabile faciente *cum Harpr. p. 47. n. 6.*

XIIX. Num in flumine publico non navigabili molendinum ædificare cuique liceat ? Aff. *cum Harpr. p. 47. n. 11.* Vid. *Hæn. th. 3. Fôrst. de Domin. c. 9 n. 74. &c.*

IX. Num Universitas posit per syndicũ obligare singulos,
§ 6. eorumve bona, si non consenserint? Neg. *cum Harpr. p. 51. n. 8. Besold. l. 7. Pol. c. 12. n. 66.*

§. 8. X. An res Sacræ ex casu pietatis, necessitatis, & evidentis utilitatis alienari possint? Aff. *Harpr. p. 53. n. 4 Fôrst. d. 6. th 3.* Et *de Domin c. 7. n. 17.*

§. 9. XI. An monumentum faciat locum religiosum? Neg. *Harpr. p. 56. n. 2.* Vid. *Nic. de Passer. in concil. leg concil. 11.*

XII. An, si cadaver diversis in locis sit sepultum, caput saltem religiosum faciat locnm? Aff. *Harp. p. 57. n. 4.*

— XIII. An autem ex l. 44. de relig. DD. communiter rectè arguant, si quis in confinio. occisus reperiatur, ut ejus sit de delicto cognoscere, in cujus territorio capite incumbit occisus? Neg. *cum Treutl. vol. 1. d. 19. th. 4.* Vid. *Conr. ab Einsidel. de regal. c. 2. n 277. Cubach. cent. 1. Dec. 6. q. 3. & 4. Berens. d. 3. th. 1. q. 3. Harpr p 57. n. 7.*

XIV. An monstrosi partus illatione locus fiat religiosus? Neg. *cum Harpr. ib n. 10. Gôdd. ad l. 38. n. 3. & c. 15. de V. S.*

§. 10. XV. An pœna transcendentis muros etiam cujusque civitatis, capitalis sit? Aff. *cum Harpr. p. 60. Hænon. D. 4. th. 5. Berens d. 3. them. 1. q. 1.* contra *Bachov. Ungeb. & Fôrst.*

XVI. An venator in fundum seu sylvam alienam, vetante Domi-

Domino intrans, captam prædam suam facere, nec Domino fundi restituere teneatur? Prius *Aff. cum Harpr. p. 83. n. 19. Treutl. vol. 2. disp. 20. th. 2. 4. Berens d. 3. them. 2. q. 1. Fôrst. d. 6. th.* 11. contra *Cujac & Gilken.*

XVII. An pisces quoque alieno in lacu capti, jure gentium fiant capientis? Aff. *cum Harpr. p. 86. n. 62. Sixtin. de regal. l. 2. c. 18. n. 24. Fôrst. th.* 11. contra *Hun. Hott. & Ritterh.*

XVIII. An tàm in privatis, quàm publicis locis venatio subditis per Principes jure adempta? Aff. *cum. Forst. th. 9. Harpr. p. 92. Hæn. d. 4. th. 6. &c. Frantsk. Ex. 4. q. 2.*

XIX. An jus venandi sit inter regalia? Neg. *cum Fôrst. th. 8.*

XX. Num mortis supplicio venationes suas rectè vindicent Principes? Aff. *Fôrst th.* 10. *Harpr. p. 129. n.* 304.

XXI. An subditi contra prohibitionem sui magistratus venantes ferarum furtum committant? Neg. *Harpr. p.* 134. *n.* 324. *Frantsck. q* 2.

XXII. An propter gallinam furto ablatam, competat actio furti? Aff. *Fôrst. th.* 13. *Hæn. th.* 7. Harpr. *p.* 142. *n.* 18. §. 16.

XXIII. An capta ab hostibus fiant capientium? Aff. §. 17.
Berens. d. 3. th. 2. q. 3. Hæn. d. 4 th. 8. Harpr. p. 143. *n.* 1. *&c. Ungeb. Ex 5. q. 5.*

XXIV. An Christiani capti à Turcis, Persis, Sarracenis & simil. capientium servi efficiantur? Aff. *Harpr. p.* 146. *n.* 11.

XXV. An ab hostibus capta prioribus dominis veniant restituenda, si virtute bellica denuô hostibus auferantur? De immobilibus Aff. *Harpr. p.* 147. *n.* 21. *Bocer. l. 1. de bell. c. 15. num. 7.*

XXVI. An ea, quæ in itineribus publicis reperiuntur, inventoris fiant? Neg. *Harpr. p. 148. n. 2. Rittersh. hîc.* §. 18.

XXVII. Utrum augmentum per alluvionem fundo fructuario adjectum acquiratur proprietario, an usufructuario? §. 20.
Resp. cum Harpr. p. 150. n. 5.

XXIIX. Num insula in flumine publico nata, fiat privatorum etiam quoad usum? Aff. *Arum. Ex. 4. th. 14. Ungeb. Ex. 5. q. 7. Fôrst. th. 18. Harpr. p. 154. n. 7. contra Hæn. th. 9. & Bronch.* §. 22.

29. An

1779.

§. 29. XXIX. An actio de tigno furtivo juncto etiam contra bonæ fidei ædificatorem in duplum detur? *Aff. cum. Harpr. p. 167. n. 13. Hænon. th. 11.* contra *Cujac.*

XXX. An a. b. f. possessor restituendo tignum, se liberare posit à dupli condemnatione? Aff. *cum Först. th. 21. Harpr.* ib. *p. 170. n. 25.* contra *Hænon. th. 12. Hunn. & Hillig.*

§. 30. XXXI. An b. f possessor necessarias impensas consequi posit, etiamsi res, in quam factæ, amplius non extent? Aff. *cum Harpr. p. 175.* n. contra *Gilcken.*

XXXII. An malæ quoque fidei possessor sumptus necessarios deducat? Aff. *cum Berens. disp. 3. th. 2. q. 10. Harpr.* ib. *n. 23. Först. th. 22 Hæn. th. 13.*

XXXIII. An sicut b. poss. ita quoque malæ f. possessor utiles impensas deducat? Neg. *cum Harpr. n.* 30. *&c. Först. th. 23.* contra *Cujac. & Gödd.*

§. 33. XXXIV. An adhuc hodie scriptura cedat chartæ? Aff. *Först. th.* 78. Diss. *Harpr.* p. *185. n. 6.*

§. 35. XXXV. An b. f. possess. tam naturales quam industriales fructus consumptos faciat suos? Aff. *cum. Vult. l. 1. discept. c. 20. Berens. disp. 3. th. 2. q. 7. Harpr. p. 198. n. 35. Arum. d. 4. ex. 17.* contra *Hænon. th. 17. Bachov. ad Treutl. vol. 1. d. 15. th. 11. & Matth. hic.*

XXXVI. An b. f. possessor fructus perceptos tantùm omnes restituere teneatur? Aff. *cum Hæn. th. 19. Harp. p. 202. n. 52.* contra *Donell. & Oleman.*

XXXVII. An b. f. possessor fructus consumptos, quando ex iis factus est locupletior, restituere teneatur? Neg. *cum Harp. p.* 204. *n. 66. Hæn. th. 18. Ungeb. Ex. 5. q. 12.* contra *Hottom. & Hartm. Pistor.*

XXXIIX. An b. f. poss. postquam rem alienam cognovit, fructus deinceps suos faciat. Neg. *cum Först. th. 27. Harp. p. 207. n. 82.* contra *Duar. & Fabr.*

XXXIX. An malæ f. poss. omnes fructus etiam percipiendos, restituat? Aff. *cum Först. th. 28. Bronch. cent. 2. ass. 87. Hæn. th.* 20.

40. An

XL. An hæres, etsi bonâ fide rem possideat, propter malam tamen defuncti fidem, fructus restituere teneatur? Aff. *Hæn. th. 21. Harpr. ib. n.* 100.

XLI. An thesaurus in loco religioso inventus fiat inventoris. Aff *cum Harpr. p. 119. n. 7.* Vid. *Hæn. th. 23. & Förft. th. 30. & Antinom 89. infr.* §.39.

XLII. An usufructuarius, Emphyteuticarius & vasallus thesaurum in fundo inventum totum sibi acquirat? Dist. *cum Harpr. num 16. & 21. Hæn. th. 24.*

XLIII. An ut Dominium transferatur, requiratur vacua possessionis traditio? Aff. *cum Förft. th. 3. Harp. p. 233. n. 25.* contra *Donell. & Matth.* §.40.

XLIV. An pro derelicto æstimandum, quod in mare ex navi, ejus levandæ & periculi evitandi gratiâ ejicitur? Neg. *cum Hænon. th. 26.* §.48.

MEMBRUM III.

Continens Antinomias.

I. Res vel *in patrimonio* nostro, vel *extra patrimonium* esse, habetur *in pr. hic.* Sed *in l. 1. ff. de usu & usufr. leg.* Servitutes dicuntur non esse ex bonis, neque extra bona. Vid. *Martin. disp. 2. th. 1. Förft. d. 6. th. 1. Gödd. ad l. 49. n. 15. de V. S. Ungeb. Ex. 5 q. 1. Harp. hic. p. 39. n. 167. &c.* Pr.

II. In *princ. th.* dividuntur res in *communes* & *universitatis*: Cui I. repugnare videtur, *l. 1. de R. D.* ubi *res humanæ* tantùm *in publicas & privatas* dividuntur II. *l. 2. ibid.* ubi *quatuor* rerum constituuntur *species*; *communes* nempe: *universitatis, nullius & singulorum*; *Publicarum* autem rerum nulla fit mentio. *Martin. ib. th. 2. Matth. hic p. 77. Conan. 3. com. 2. Donel. Enuc. l. 4. c. 2. a. Harpr. hic p. 40. n. 171. & p. 50. n. 1.*

III. Aquam profluentem *communem* esse asseritur *in* §. 11. Et *flumen* tamen *publicum*: § 2. *hic*: quamvis *aquam profluentem* in se contineat. *Martin. hic th. 3. Matth. ib. p. 78. Förft, disp. 6. th. 2. Donell. 4 com. 2.* §.1.

IV. Flumina *omnia* & portus publica esse, *inquit Imp. in* §.2

§. 2. *hic.* At Marcian. *in l.* 4. *ff. de R.D. penè omnia. Martin. ib. th.* 4. *Bachov. hic. p.* 248. *Don. En. l.* 4. *c.* 3. *d. Marcil. hic p.* 179. *Harpr. p.* 46. *n.* 3.

§. 4. V. Riparum usum publicum esse, sed proprietatem earum illorum, quorum prædiis hærent, *vult* §. 4 *hic.* Sed *l.* 3 *ff. de flumin.* flumina publica, & ripas eorum publicas esse. *l. pen.* §. 1. *ff. de acquir. rer. Dom. Martin. ib. th.* 5. *Bach. hic p.* 250. *Giphan. antin p.* 132. *Harpr. p.* 49 *n.* 6.

§. 9. VI. In Alienum locum consentiente Domino licet inferre, & licet postea ratum NON habuerit quàm illatus est mortuus, tamen locus religiosus fit; *habet.* §. 9. *hic*: Verùm *l.* 6. §. *ult. ff. de R. D.* omittit negationem. *Martin. th* 6. *Don* 4. *com.* 1. *Matth. p.* 80. *Bach. p.* 257. *Forst. th.* 4. *Harpr. p.* 59. *n.* 18. *Arum. Ex.* 4. *th.* 6.

§. 15. VII. Pavonum quoque & columbarum feram naturam esse *vult.* §. 15. Et tamen *in l.* 37. *ff. de furt.* Pavonis mansueti fit mentio. *Matth. p.* 81. *Rittersh. hic. p.* 156. *Harpr. p.* 141. *n.* 9.

VIII. Etiam minimæ rei furtum posse committi statuit §. 16. cùm tamen ob rem minimam non sit danda actio famosa, *l.* 9. §. *ult. ff. De dolo. Matth. p.* 82. & *Ritt. p.* 156. *Forst. disp.* 6. *th.* 3. *Han. d.* 4. *th.* 7.

§. 17. IX. In §. 17. *hic.* inquit Imper: *Item ea, quæ ex hostibus capimus statim jure gent. nostra fiunt.* &c. Et tamen 1. Agrum, ex hostibus captum, publicandum esse *per l.* 20. §. 1. *ff. de captiv. & postl. rev.* 2. Obsidum bona sicut captivorum omnimodò in fiscum cogenda; *per. l.* 31 *ff. de jure fisci.* 3. Eum, qui prædam ab hostibus captam surripuit, legē peculatus teneri, & in quadruplum damnari. *per l. pen ff. ad L. Jul. pecul.* Vid. *Martin. th.* 7. *Forst. d.* 6. *th.* 14. & 15. *Hænon. d.* 4. *th.* 8. *Bronch. cent.* 3. *ass.* 77. *Godd. ad l.* 3. §. 1. *n.* 10. *ff. de V. S. Donel.* 4. *com.* 21 *Harpr. p.* 143. *n.* 1.

§. 21. X. In §. 21. hæc reperiuntur: verba *Planè si longiore tempore fundo vicini tui hæserit, arboresque quas secum traxit in eum fundum radices egerint, ex eo tempore videntur vicinè fundo acquisita esse*: Scil. *arbores.* Florentinus autem hisce

repugnare

repugnare videtur *in l. 7. §. 2. de Acquir. rer. dom.* Ubi hæc habentur : *Ex eo tempore videtur meo fundo acquisita esse* : Scil. pars ex alieno prædio detracta. Ut & Pompon. *l. 5 §. 3. de R. V.* Vid. *Martin. th. 8. Bach. p. 267. Först. th. 17. Treutl. vol. 2. d. 20. th. 5 d. Don.* En. *Hillig. l. 4. c. 27. a. &c. Harpr. p. 151. n. 3. & 182. n. 8.*

XI. Decisioni § 22. *hîc* : Quod *Insula* in flumine publico nata, sit *vicinorum etiam quoad usum* : videtur repugnare *l. pen. §. 1. & §. ult. ff. de acquir. rer. Dom.* in quâ non obscurè affirmatur : *Insulam esse publicam.* Vid. *Martin. th. 9. Pac. cent. 6. q. 93. Bach. p. 269. Don. En. Hillig. l 4. c. 29. b Harpr. p. 154. n. 7.* §. 22.

XII. Inundationem fundi speciem non commutare ; *asseritur in §. 24. hîc & l. 24 ff. quibus mod. usufr. am. l. 7. §. 6. ff. de acq. rer. dom.* Cui tamen disertè refragantur. *l. 23. ff. quib. mod. usufr. am. & l. 30. §. 3. de acq. r. dom.* Adeò ut quidam ipsam Themiden consulendam putent, ad Gordii hujus nodi dissolutionem demonstrandam. Vid. *Martin. th. 10. Matth. hîc p 83. Don. En. Hillig. l. 4. c. 28. b. & lib. 5. c. 12. c. Pac. 6. q 88. Harpr. p. 157. n. 6.* §. 24.

XIII. Inter *§. 25. hîc. l. 26. pr. de acquir. rer. dom.* Nec non *l. 61. ff de Rei vind. & Cajum lib. 2. Inst. h. t. §. 5.* conciliatio dari potest ; Quamvis *Hottom. hîc. p. 119.* arbitretur, non posse sine violentâ latinæ orationis depravatione excusari tàm apertam antinomiam. Vid. *Mart. th. 11. Don. Enucl. l. 4. c. 12. c. Bach. p. 274. Harpr. p. 160. n. 13.* §. 25.

XIV. Imperator *in d. §. 25.* dicit : *Ex alienis spicis frumentum faciens, illud sibi quasi per specificationem acquirere.* Cajus autem illud *in d. §.* negat. Vid. *Martin. th. 12. Hottom. ib. Pac. cent. 6. ass. 89.*

XV. De § 27. *in fin* Hottom. motus autoritate *Pompon. in l. 5. § 1. de R. V.* & *Theoph. hîc*, tale profert judicium : Quare quod olim videre in tantis tenebris non potueram, nunc animadverto, locum hunc & apud Cajum & apud Imper. cum negatione legendum, itaq; corrigendû : *Non idem juris esse placuit.* Quod tamẽ à multis meritò ejicitur : Vid. *Matth. hîc. p. 85. Först. th. 20. Bach. p. 277. Don. En. l. 4. c. 31 d. Arum. Ex. 4. th. 16.* §. 27.

§ 28. XVI. § *28.verſ.pro modo.* Obſt. videtur.*l. 78.ff de ſolut.*Vid.
Matth.p. 85. *Don. En.l.4.c.22.a. Harpr.p.*164. *n. 9.*

§ 29. XVII. Non poſſunt unius rei Duo in ſolidum Domini eſſe
l.5.§ 11. ff.commod. Et tamen *in* §. *30 hîc;* dicitur, *fieri ædificii
Dominum, qui ex alieno ædificavit in ſuum ſolum : Dominum au-
tem tigni, Dominum manere.* Et hæc diſſonantiæ querela tolli
poteſt ! *Martin. th.* 13. *Bach p.* 184. *Ungeb. Ex.5 q.9.*

§. 30. XVIII. Dominum in alieno ſolo ſcienter ædificantem, li-
cet diruta domo materiam ſuam vindicare non poſſe, *aſſeritur
in* §. *30 hîc & l. 7.* §.*12.ff. de adquir. rer. dom.* Et tamen *in l.37.
ff. & l.2 C. de Rei vind. dicitur*: Soluto ædificio redire materi-
am ad priſtinum Dominum. *Vid. Bach. hic p.* 288. *Matth. ib.p.*
88. *Hottom. ib.p.*123. *& lib.feud. 2. tit.* 28.§.1. *Harpr.p.*173.*n.*4.

§ 31. XIX. In §. 31 *hîc & l.7.* §.*ult ff. h. t.* dicitur : *Ejus fieri arbo-
rem in cujus fundo radices egit* ; Si ig. in diverſorum Domino-
rum fundis radices egerit, fit communis. Verum huic ſenten-
tiæ quædam juris loca acriter obſtant : Utpote *l. ult. pr.ff quod
vi aut clam. l.6.* §.*2.arb.furt.& ſ. l. pen. ff pro ſocio. l. un. de gland.
leg. l.* 8 *ff. h. t. Adeò*, ut, *Hottom.* 1. *Obſ* 4. *&* 5.*obſ.* 12. pugnan-
tes ſuper hâc re Jctorum ſententias fuiſſe putet. Sed fruſtra !
Nulla eſt inter eos pugna. Vid. *Martin. th.* 14. *Rittersh. p.* 169.
Bach.p. 284. *Don. En. l.* 4. *c.*34. *Harpr.p.* 182. *n.* 5.

XX. Picturæ tabulam cedere ; *vult* §. 34. *hîc.* Sed *Paulus in*
§. 34. *l.23.* §. 3. *ff. de R. V.* ſecutus generalem rationem acceſsionis,
quod neceſſe ſit ei rei cedere id, quod ſine ea eſſe non poteſt : &
ex ea defendit; *tabulæ cedere picturam.* Cui & *Cajus in Inſt. l. 2.
tit.* 1. §. 6. ſubſcribit. *Matth. p.* 90. omnibus conciliandi ratio-
nibus rejectis ; hîc Juris antimoniam eſſe agnoſcit , relictam
magnâ Compoſitorum incuriâ. Et *Bach. p.* 295. Doctores
vulgò varia hîc ſcribere imò nugari aſſerit : ut nimis abutan-
tur chartâ & opera, qui iſta apertiſsimè & adverſis frontibus
pugnantia conciliare conentur. Quid ig. dicendum ! Anti-
nomiane hîc conſtituenda ? Non equidem : Sed emplaſtrum
ſauciæ hoc in loco Jurisprudentiæ accommodatum vid. apud
Martin. hîc th. 15. *Gôdd. ad l.* 14. *n.* 14. *de V.S. Hackelm. diſp. ill.
q.*19.*th.* 8.*Ungeb. q.* 10.*Don. En. l.*4.*c.*36.*a.& b.Harpr.p.*187.*n.*5.

21. In

XXI. In §. 37. *hic*: Partus ancillæ in fructu esse negatur: In *l.* 58. §. 4 *ff. ad Sc. Trebell.* & *in l.* 91. *in fin. de leg.* 2. in fructu esse, dicitur. Vid. *Martin. th.* 16. *Bach. p.* 307. *Don. En. l.* 4. *c.* 25. 6. *Harpr. p.* 213. *n.* 5. §. 37.

XXII. Qui in loco sacro religiosove fortuito casu thesaurum invenit; ejus Dominum effici, *Hadrianus in* §. 39 *hic* constituit: Sed contra *DD. Fratres in l* 3. §. *pen. ff. de jure fisc.* dimidiam partem fisco vindicant. Minimè tamen *Baroni & Augustin.* 1. *em.* 3. antinomiam esse nullâ subtilitate conciliandam, concedimus. Vid. *Martin. th.* 17. *Don. En. Hillig. l.* 4. *c.* 14. *f. Ungeb. Ex.* 5. *q.* 13. *Harpr. p.* 219. *n.* 7. §. 39.

XXIII. §. 40. *vers. sed si*, reluctantur ne adversativè *l.* 30. *C. de jur. dot.* Item *pr. Inst. de donat.* Juncto. §. *ult. ibid.* & §. *ult. J. de usu & hab.* Videntur quidem: sed conciliatio quærenda. *Martin. th.* 18. § 40. §. 43.

XXIV. Repugnat ne §. 43. hic *l.* 9. §. 4. *ff. de Acquir. rer. dom.*? Neg. *cum Martin. th.* 19. Vid. *Don. En. l.* 4. *c.* 15. *b. Bach. hic p.* 315.

XXV. In §. *ult. hic.* inquit Justin; *Palam esse, merces in tempestate non eo animo ejici, quod quis eas amplius habere nolit, sed quò magis cum ipsa navi maris periculum effugiat.* Ulpianus v. in *l.* 43 §. 11. *ff. de furt.* respondit: *Plerumq; credendum est relinquentis animo jactatum, cum sciat periturum esse quod jactatur.* Non tamen *cum Hottom. hic*: Jctos contrariè respondisse asserimus; multò minus *cum Matth p* 98. *hic* manifestam juris antinomiam agnoscimus. Vid. *Conan.* 3. *comm.* 3. *n.* 3. *Bach. hic. p.* 38. *Don. Enucl. l.* 4. *c.* 13 *c. Hænon. d.* 4. *th.* 26. §. *ult.*

MEMBRUM IV.

Continens Axiomata & Digressiones.

I. A Monumentis, villis, & ædificiis abstinendum. *arg.* §. 1. Huc pertinet, quod ait Cicero: *Sepulchrorum sanctitas in ipso solo est, quod nulla vi moveri, neq; deleri* *Philipp.* 9. 2. *dell.*

1785

deleri potest. Et alibi: *Sepulchrum multa religiosa jura complectitur.* Hinc est quod etiam jure nostro nullo tempore procedere dicitur usucapio, si quis rem sacram vel religiosam possideat §. 1. *J. de usucap.* Et LL. XII. tabb. ita cautum: *Fori bustive aeterna auctoritas esto.* Sic ad Legislatorum quoque curam magnopere pertinent *Ædificia*, quippe in quibus ornatus consistit civitatis, quam non oportet ruinis deformare. Vnde is, cujus *tignum* alienis ædibus junctum fuit, non potuit ad hoc agere, ut illud tignum eximatur, sibique restituatur; ob eandem Scil. rationem? Nam *utilitas privata meritò cedit publicae, & ab hac separatur:* Sicut & aliàs fieri debet. *l. 3. C. de primipilo.* Sed: *Nunc refractis pudoris & reverentiae claustris omnia patent omnibus.* Exuruntur villæ, incenduntur pagi, tot seculis extructæ florentissimæ civitates unâ procellâ subvertuntur: Diripiuntur phana; religio ludibrio est, sacri & prophani nullum omninò discrimen. *Omnia perdita ob levem voluptatem prædamque cupiunt. Plus committitur quàm quod possit coercitione sanari. Certatur ingenti quodam nequitiæ certamine. Major quotidiè peccandi cupiditas, minor verecundia est: expulso melioris æquiorisque respectu, quocunque visum est, libido se impingit: Nec furtiva jam ista scelera sunt praeter oculos eunt: adeoque in publicum missa nequitia est, & in multorum pectoribus evaluit, & Innocentia rara fit.* *Quàm verè* αὐτὸς ἔφα de ultimis mundi temporibus. *Quoniam multiplicata erit iniquitas, refrigescet charitas multorum.* Hinc undique veluti signo dato ad fas nefasque miscendum concurritur: *Beneficia in scelus versa sunt. Sanguini eorum non parcitur pro quibus sanguis fundendus erat.* Nec mirum! Ista enim flagitia perpetrant impunè: Vivimus enim seculum sub quo non dicam: *Nihil ulli licet facere,* At sub quo: *Omnia omnibus.* Quid multis? *Hoc Majores nostri questi sunt, hoc nos querimur: Eversos esse mores, regnare Nequitiam, in deterius res humanas & in omne nefas labi.*

Plin. 2. Ep. 14.

Sen. l. 2. de Ira.

Matth. 24. 12.

Sen. 5. de benef. 15.

Sen. 1. de benef. 1

II. Marc

II. Mare commune omnibus & liberum *arg.* §. 1. Undeapud *Athenaum* conviator mare commune esse dicit, ad Pisces capientium fieri. Et in Plautina Rudente servo dicenti : *Mare quidem commune certo est omnibus*, assentit piscator; addenti autem *In mari inventum est, commune est*, rectè occurrit: *Meum quod rete atque hami nacti sunt, meum potissimum est.* Mare ig. proprium omninò alicujus fieri non potest, quia natura commune hoc esse non permittit, sed jubet. Imò Deus hoc ipse per naturam loquitur, cùm ea cuncta quibus vita indiget, omnibus locis suppeditari à natura non vult; artibus etiam alijs alias gentes dat excellere. Et ille quem Deus terris circumfudit Oceanus, undique & undique versus navigabilis, & ventorum stati aut extraordinarij flatus, non ab eadem semper & à nulla non aliquando regione spirantes, significant satis concessum à natura cunctis gentibus ad cunctas aditum. Sed plura de hâc materia vide *apud Grat. in mar. lib. c. 1. Heig. hic. p. 115. num. 16. Vasq. ill. cont. l. 1. c. 4. num. 3.* An atuem civitates ad mare potiùs ædificandæ ? Ita puto cum *Scip. Amirat. disc. in Tacit. l. 12 c. 5.* Q.

III. Quod in meo & ex meo nascitur, meum est *arg.* §. 4. *in fin. l. 7. §. ult. ff. de A. R. D.*

IV. Quod divini juris, nullius in bonis est. §. 7. Proinde non sunt bona Ecclesiastica ab Ecclesiis alienanda, & in profanos usus convertenda. *c. semel de R. J. in 6* Quod à primis Ecclesiæ temporibus diligenter constitutum, & servatum, ostendit *Hospinian. de orig. templ. l. 5. c. 7.* Unde purioris Religionis Magnates admonendi, ne superstitioso dicata cultui, prophanis applicent commoditatibus: eoq; apud Adversarios, pietatem, Religionemq; suam, quæstus alicujus cupiditatis suspectam reddant. *Art. Schmalc. 3. Schurff. cent. 1. cons. 48. Danaus. 3. pol. 2.* Potius senio valetudineque impeditis, Ministerio quod non cedit Ecclesiastico, devoveant. Cujus rei neglectionem, plurimorum

in

1767.

in multis locis malorum caussam esse nonnulli arbitran r. Nam sacra prophana fieri non possunt, neque debent *l. 77. §. 3. de V. O.* Quæ cùm sint nullius in bonis & divini juris, quo, malum, sacrilegio Deo auferuntur & Ecclesiæ? Quâ de re graviter disserit *H. Petrius in tract. de Monast. p. 55. 6 &c. Eberh. à Weihe tract. de prærog. success. lit. H. 7.* de Ecclesiasticis officiis agens: *Magna*, inquit, *alioquin prudentiâ, consilio & dexteritate singulari ordinata. Quæ, ut & Monasteria, tempore Repurgatæ Religionis, potuissent conservari integra, abusu correcto & remoto &c.* Et quod de Pontificibus bonis Ecclesiæ abutentibus, *dicit B. Bernard.* hoc sibi æquè dictum arbitrentur Principes, rerum Ecclesiasticarum qui habent administrationem: *Clamat penuria Pauperum, clamant nudi, clamant familici, conqueruntur & dicunt: Nostrum est quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expenditis. Nostris necessitatibus detrahitur, quicquid accedit vanitatibus vestris* &c. in Epist. ad Henr. Senon. Episc. Non tamen male insumitur, quod necessitates regni absumunt. Sed usum & abusum dies Domini judicabit! *Wesenb. hic.* Vid. *Besold. clas. 5. disp. 4. th. 28. Robert. rer. judic. p. 329. Harpr. hic. p. 54. n. 7.*

V. Quæ pietatis caussa, quamvis superstitiosè donata, in pios tamen usus eroganda. *arg. § 8.* Sic *Collegia Canonicorum & Cœnobia*, optimâ quondam intentione Majorum, ad educandos nempe viros Doctos, & castas modestasque fœminas fundata fuerunt, & ut emeriti, defatigatione ingravescente quasi receptui canendo, ad quietem & solitudinem pervenire possint. Hæ cùm fundationes in abusus converterentur, piæque fidelium Eleemosynæ turpissimè profunderentur, & hypocriticis superstitionibus Mundus impleretur: certè Reformatio necessariò fuit suscepta. *Tempora enim mutant mores, mores Jus. Barth. Musculus de success. convent. cl. 1. membr. 2. n. 183.* Et rectè in Germania, non fundatorum heredibus Bona illa reddit; sed superstitione saltem resectâ, in parilem rursus usum, ut à Principibus convertantur, exigit sanctio Pacis Relig. de *An. 1555 §. 21.* Alß auch dann etc.

Wilb.

Wilh. Zepp. de Polit. Eccles. l. 2. c. 26. Besold. ib. An itaque Bona Deo semel dicata (hoc est, Ecclesiæ & sacris usibus, atque Pauperibus olim destinata) deficiente usu, ad quem ab initio data sunt, ad formam patrimonialium & feudalium redigi, & à Laicis juste possideri possint vid. *Cranius de pace relig. p. 53. & Schneidvv. ad h. §. p. 28. Han. d. 4. th. 4.*

VI. Res Sacræ non sunt alienandæ. *ibid.* Quod vel Romanorum gentilium exemplo demonstrari potest, quantum dedeceat propter bellicas, aliasve necessitates, res Sacras deprædari. *Nero*, ut inhonestissimis suis cupiditatibus morem gereret, devastaverat Italiam, provincias everterat, socios populi Rom. & Civitates, quæ liberæ vocabantur; tandem *in eam prædam etiam Dii cessêre, spoliatis in urbe templis, egestoq; auro, quod triumphis, quod votis omnis Populi Rom. ætas prospere, aut in metu sacraverat.* *Tac. l. 15.* Posset aliquis dicere; hæc nefariè patrata fuisse, quia Nero non belli necessitate adactus, sed sceleratis desideriis exstimulatus ad hæc sacrilegia manum admoverat. At Principes gravibus ac periculosis necessitatibus impulsos excusandos esse, si ad sacrum argentum, & aurum confugiant. Nescio, an justior caussa, quàm ea, quam *Pompejus* fovebat, allegari possit, cùm *arma* contra Cæsarem *Reipub. caussa* suscepisset. Et nihilominus idem *Cæsar* cavillandi Pompejum occasionem non prætermittit ijs verbis: *Pecuniæ è Municipiis exiguntur, & è fanis tolluntur, omnia divina & humana jura permiscentur.* *l. 1. de bell. civ.* Et alibi: *Pecuniam omnem, omniaque ornamenta ex fano Herculis in oppidum Gades intulit.* Consueverunt quidem plerique urgentibus necessitatibus dicere; Aliud fieri non posse, confugiendum esse, ad quæ possunt, quia salva patria argentum & aurum reponi queunt, sed amissa patria, quidquid ea continet, amitti, neque unquam restitui. *lib. 2. ib.* Ego id affirmo: sed cum aurum deesset Romæ, votaque Delphico Apollini solvenda forent, matronas Romanas propria auri ornamenta voti solvendi caussâ Reipub obtulisse. *Liv. l. 5.* Comperio etiam, cùm ad redimendam libertatem precium Gallis exsolvendum esset, quo nihil gravius Reipub.

accidere poterat, Senatum ad matronas confugisse, ut summam pecuniæ necessariam congregarent, utque, teste Livio, *sacro auro abstineretur.* In hæc exempla Christiani intueantur: quod si ut ea templa & altaria, à quibus Romani in cæca sua gentilitate abstinuerunt, in minoribus necessitatibus exspoliare satius esse, putant; impiam hanc cupiditatem expleant; in summis prosperitatibus ad majus ipsorum supplicium iram divinam experturi, quoniam in adversis nullam omnipotentis Dei, rerumque sacrarum rationem habuerint. *Hucusque Scip. Amirat. Disc. in Tacit. l. 15. c. 5.* Limitatur tamen prædictum nostrum axioma, ut in quibusdam casibus liceat res Ecclesiasticas mobiles & immobiles alienare. Et ad tres principales à *Schneidvv. hic p. 282. num. 8.* referuntur.

VII. Auctoritate sua sacrum sibi constituens, sacrum non est, sed profanum.

ibid. Sacra enim res sunt, quæ rite per Pontifices Deo consecrata sunt ibid. Quibus verbis Imp. innuit, Duo requiri, formam consecrandi rem aliquam, ut fiat *Ritè*: & *personam habilem* ad consecrandum. Et videtur ista descriptio sumpta ex jure veteri & ex libris Ethnicorum *arg. l. 6. §. 2. l. 9. pr. ff. de rer. Div.* Et eo jure omninò penes collegium Pontificium id juris videtur fuisse: ritusque hâc in re observari solitos refert *Alex. ab Alex. gen. dier l. 6. c. 14.* qui & latius *lib. 2. c. 8.* tractat de officio Pontificum, & latissimè & rectissimè *Jac. Guiterius de jure sacro.* At enim dicitur *in d. l. 9. §. 1. locum sacrum fieri cum Princeps eum dedicavit.* Sed inter alias responsiones *Bachov. hic. p. 254.* hanc quoque dandam esse putat; quod Principes olim, imò etiam initio Reges, inter alios titulos, *Pontificis* quoque *Maximi* dignitatem adsumserint, *teste Dion.* ubi imò ait, Imperatores ἐν πάσαις ταῖς ἱερουργίαις ἱερῶσθαι: & si fortè Duo imperent, semper unum ex illis esse ἀρχιερέα, id est, *Pontificem maximum* seu *Principem sacerdotum.* Idque ideo factum ait, ut omnes religiones & sacrificia in sua haberent

rent manu. *Jul. Capitol. in Max. & Balbino:* Decretis, *inquit,* omnibus Imperatoriis honoribus, percepta tribunitia potestate, jure proconsulari & Pontificatu Maximo. Clarius *Zosimus*: Numam Pompilium fuisse Pontificem Max. & ceteros Reges, itemque Octavianum, & qui post eum Imperium tenuerint. Et subijcit: Constantinum quoque & ceteros Christianorum Impp. non recusasse eandem dignitatem. Etenim ita proprium esse Principis, curare & tueri Sacra veteres statuerunt; ut plerique habuerint Sacerdotii & Regni munera conjunctim. *Greg. Tholos. 8. de Rep. num.* 5. Hocque jus adeò ad Summi Imperij Majestatem spectare; ut eos qui in re divina & in caussa Religionis constituendâ, superiorem sibi Romanum Pontificem tenent, Supremos Principes vocandos esse negant *Alb. Gentil. disp. Reg.* 1. *p.*8. *War. ab Erenb. c.* 1. *verosim. num.* 5. 11. 21. *&c.* Vid. *Autor de jure princip. in jur. pub. th.* 22 *Besold. cl.* 1. *d.* 14. *th.* 1. *&c. Et Disput. meam de O. J. th.* 28.

IIX. Sacra privata non toleranda. *ibid.* Sic Lex. XII. Tabb. planè prohibuit privatos istos conventus. *Separatim nemo habessit deos: neve novos; sed nec advenas; nisi publicè adscitos, privatim colunto: Constructa à patribus delubra habento. Hinc* ἑταιρίαι ut insolitæ, fuerunt semper Romanis, ita etiam fuerunt suspectæ & odiosæ. Sic *apud Dionem* legimus, Mæcenatem Augusto consuluisse, ut privatos istos conventus prohiberet non Religionis solùm caussa, sed & Reipublicæ. Vid. *Camer. hor. succis. l.* 1. *c.* 58. *Rittersh. ad* 12. *tabb. p.* 39. *Cranius de pace relig p.*204. *Amirat. disc. in Tacit* 3 *lib.* 11. *Harpr. p* 53. *n.* 2.

IX. Area etiam everso templo sacra permanet. *ibid. l* 6 §. 3. *ff. de rer. div.* Hinc *Papin. in l.* 73. *ff. de contrah. emp. Æde sacra,* inquit; *terra motu diruta, locus ædificij non est profanus, & ideò venire non potest.* Nisi profanandi animo locus destructus sit: veluti sacra Isidis destructa fuisse sub Tiberio, refert *Josephus*: Aut in potestatem

vzyl.

hostium pervenerit *l.36. de relig. & sumpt. fun.* Idque quia suam quæque gentes religionem deosq; patrios cum aliis nō communes habebant. *Cic.2. de ll.* Vel quoniam sacra certis quibusdam formulis evocabantur. *l. 9. §. 2. h. t.* Cùm enim expugnarentur civitates, evocabant Duces belli certo carmine Deos tutelares ab urbe expugnata, quod nefas existimarent Deos habere captivos. *Macrob. 3. Sat. 9.* Quo facto omnia profanare licuit. Vid. *Fab. Sem. 2. 4. p. 46. Don. En. l. 4. c. 1. c. & Harpr. hic p. 55. n. 10. &c.*

X. Reliogus locus illatione mortui efficitur *ibid.* Non solum sacra, sed & religiosa & quæ in honorem mortuorum structa sunt, violari non possunt, nisi contempta humanitate. *Summam enim efferationem,* ajunt Jcti, *qua facit pro religione.* Tam pro religiosis quàm pro sacris pia exstat Euripidis sententia Troadibus: *Homo quisquis urbes vastat, & Dis Manibus Sedes sacratas, templaq;, haud rectè sapit: Nam similis ipsum pestis excidii manet.* Apollonius Tyanæus de cœlo à Gigantibus oppugnato fabulam sic interpretabatur, *Vim eos intulisse deorum templis ac sedibus.* Statio *Annibal* sacrilegus, qui Deûm face miscuit aras. *Scipio* capta Carthagine milites donis ornat, inquit Appianus: *Exceptis qui in Apollinis templum peccaverant.* Trophæum à Mithridate structum *Cæsar,* ut narrat Dio, *tollere ausus non est, ut belli Diis sacratum.* Vnde Livius *Philippi bellum* nefarium quasi Diis superis inferisque illatum, vocat: etiam furorem ac scelera. Et *Florus* de eodem: *Philippus ultra jus victoria in templa, aras, sepulcra saeviit.* Eandem historiam tangens *Polybius* hoc addit judicium: *Qua neq; nobis ad bellum futura sunt usui, nec hostibus incommodatura, ea ire perditum, templa maximè & qua in iis simulacra & similia ornamenta, quis neget mala mentis, & pra ira furibunda esse opera* Atque ibidem talionis non admittit excusationem. Et quamvis ex mente Pauli JCti. *Sepulcra hostium religiosa nobis non sint;* illud ita tamen intelligendum, ne ipsa mortuorum corpora malè tractentur, quia id contra jus est hominum sepeliendorum, quod jure gentium introductum. Vid. *Grotius de jure bell. l. 3. c. 5. n. 3. & c. 12. n. 7. Don. Enucl. l. 4. c. 1.* An autem

l. 43 ff. de relig.

l. 4. ff. de sepulc. viol.

tem sepulchra in urbibus ferenda? Olim, & LL. XII. *In urbe ne sepelito*, cautū. Sed crescente superstitione sub *Gregorio M.* cæmiteria sacrificulorum lucri gratiâ, intra urbes translata sunt, ut eò facilius sacra & quæstum facerent. Et quamvis jure canonico prohibitum sit ratione terræ aliquid exigere. *c. abolenda 13. de sepult.* nullum tamen videtur excogitatum quæstuosius aucupium, quam quod ex venundatione sepulchrorū colligitur. Et postea Impp. *in l. 12. C. de relig* vetuêrunt. Vid. *Rav. ad ll. 12. tab. c. 15. Ritt. Heig. hic p. 120 147. Harpr. p. 59. n. 23.*

XI. A vetustioribus incipiendum, *§. 11. hic. Sic antiquitas veneranda arg. §. 12. supr. de ad opt.* Sed cautè! Quia *non semper verum bonumve est, quod vetustius aut antiquius*; Si enim bonitatis infallibilis esset antiquitas, tum sceleratissimæ sæpè actiones bonæ essent. Antiquus est *Diabolus*, num propterea bonus? *Scortatio* est antiqua, num propterea melior? *Homicidium* est antiquum, num propterea est optimum? Legimus in Theographia de vet. homine, veteri creatura, veteri fermento, an hæc ob vetustatem bona? Qua de caussâ *Augustinus* hunc probandi modum vocat diabolicum: *Aspersit*, inquit, *quadam præstigia Satnas, per quæ illiceret homines ad errorem, & sic factum est, ut per traducem antiquitatis commendaretur fallacia, & turpis inventio excusaretur. Joh. Hoffman in Apol. Princip. circa fin. & supr. Disp. 2. Ax. 7. & disp. 3. tit. II ax. 7.* *tom. 4. l. quæst. IV. N T. q. 4. col 830.*

XII. Muri & portæ sanctarum rerum numero sunt. *§. 10. l. 1. de R D.* An ideo, *ut putat Bach. hic*, quia urbes singulæ speciales Deos tutelares habebant, & consequenter & muri, in quibus præcipua custodia urbis? An quia certa solennia sacra adhiberi in muris designandis solita? Vel, *ut Hottom. hic*; quia violatio eorum regio fraternoque sanguine à Romulo expiata est. Et *Plutarch. quæst. 27, Rom.* refert perhiberi Remum occisum, quod Sanctum locum transilire aggressus fuerit, & eum transcendendo profanum reddiderit: sicut & *in l. ult. b. t.* Remum occisum, quod muros transcendere voluerit. Nimirum ille prætextus fuit Romuli, *ut Cic ait. 3. off.* sed

1793.

caussa vera fuit imperandi libido, ut æmulum amoveret. Verissime Cyprianus. *Romulum & Remum unum non cepit imperium, quos unum uteri ceperat hospitium.* Par est *crudelitas Turcarum* adversus fratres. Sunt tamen qui existimant, unicum hoc fundamentum esse Imperij Turcici; quorum ego sententiam non deprimo: illud tamen adjungo, *quod divinæ majestati, quod pietati naturali, contrarium est, vix diu durare posse.* Quin potius hujusmodi moles, nimia vitiorum atque scelerum multitudine onerata, ventrem faciet, & ruinam minabitur: utut hoc verum sit: *Regnum per vim acquisitum, bonis artibus gubernari non posse.* Et rectè Justinus *lib. 16. In parricidio, nulla satis justa caussa ad sceleris patrocinium prætexi potest.* Vid. *Don. En. l.* 4. *c.* 1.2. *Clapmar. de arcan. Rerump. l.* 4. *c.* 20. *& l.* 5. *c.* 5. *Harpr. p.* 64. *n.* 20.

XIII. In ambiguitate medium eligendum.

§. 15. *vers. & post.* Acerrimam contentionem inter veteres JCtos fuisse, *Imp. hic ait*, natam fortè ex Socraticorum seu Platonicorum & Peripateticorum, de materia & forma, seu idæis disputationibus. Quemadmodum hodie etiam illud dissidium vix compositum videmus; & aliis quidem emergere formas ex materia: aliis educi eas de materia, existimantibus, quia sint immateriatæ, quanquam necessitate quadam materiæ vinctæ & alligatæ: aliis denique, ex temperatis potius qualitatibus in communi materia illas exoriri, affirmantibus, & alia ipsis similia: De formarum perpetuitate, & cum materiæ unitate, de formæ & materiæ conditione, disputantibus: quibus *Disputationibus juris constitutiones subjicere* adeò *displicuit Justiniano*, ut mediam hâc in parte JCtorum ercìscundorum viam probaverit: & multò magis certè id vel hâc de caussâ, quandoquidem latere adhuc nos illam exquisitam cognitionem, quomodo ex duobus illis, materia & formâ, unum fiat, sapientes putant; divinam rem formam esse affirmantes: ut, cum sit substantia aliam totam sui impleat substantiam, ita ut ex

utraque

utraque fiat unum : *ulteriorem disquisitionem morosi & satagentis animi esse* : imò mistionis modum soli Deo cognitum, atque hîc *humanæ sapientiæ partem esse, quædam æquo animo nescire velle.* Aliqua ig. sententia, in his disputationibus eligenda fuit: cùm *jus nostrum finitum esse posit & debeat. l. 2. de jur. & fact. ign.* Et mediam quandoque viam erciscundorum ingressum esse, exemplo JCtorum, Justinianum, alibi appareat. *l. 25. §. 15. de hered. petit. Cujac. l. 10. O. 4.* Ut propemodum vanam operam suscepisse videri posit *Conan. l. 3. com. c. 6. n. 3.* dum distinctionem *hujus §.* nititur convellere, & meliorem suam & probabiliorem contrariam sententiam efficere : præterquam quod *LL. rectè latas defendere magis, quàm oppugnare Jc. decet*, ut quæ alioqui maximæ hominum parti displicere ut plurimum solent. *Heig. hîc. p. 128. n. 4. &c.* Vid. *disp. 2. supr. tit. 6. §. fin. ax. 5.*

XIV. Dubia arbitrio Judicis committenda. *arg. § 28.*

XV. Quod solo inædificatur, solo cedit. §. 29.

XVI. Sublata caussa impedimenti, tollitur impedimentum. *arg. d. §. in fin.*

XVII. Temeritas & imprudentia damnosa. *Liv. 22.*
arg. §. 20. Præcipuè autem in bello spernendi isti *ferociter omnia* *Tac. 4. hist.*
ac præpropere agentes. Et *contemnendis quàm cavendis hostibus, meliores.* Etsi grati sæpè vulgo. quoniam stolidis aut *bar-* *6. Annal.*
baris cuncta in servilus, statim exsequi, regium videtur. Ac sanè si
militaris suffragii res sit, haud dubiè Minutium aliquem *Fabio* *Liv. 22.*
præferant ducem. Non sic desipiendum ! magisque cum Augusto : *Nihil minus in perfecto Duce, quàm festinationem temerita-* *Suet. c. 25.*
temq; convenire arbitrandum. *Præliorum enim delicta emendationem non recipiunt.* Et ut ille ajebat : *Non licet in bello bis pec-* *Veget. 1. c. 13.*
care. Atqui peccat pænè necessariò, qui festinat : *Temeritas*
præterquam quod stulta est, etiam infelix. Nonne exposita ad *Plut. apophth.*
laqueos omnes. Polybius pulchrè : *Celeritas & Audacia*
& Impetus præter rationem, & Vanitas ac typhus, ho- *Liv. 22.*
stibus quidem opportuna, noxia vero maximè amicis *lib. 3.*

Nam

1795.

Nam ad omnes insidias, fraudes atq; astus obnoxius ex hic talis. Quodsi tamen non labitur: quid efficit? parum! & *Temeritas ubi primum impetum effudit, sicut quadam animalia; amisso aculeo torpet.* Ergò omnino ex Euripidæo scito: *Melior est Dux circumspectus quam projectè temerarius.* Vid. *Lips. pol. l. 5. c. 5. & cap. 15. Bocer. de bell. c. 3 n. 8. Alibus. c. 28 p. 386. &c.*

Cur. 4.

XIIX. Ridiculum est, melius cedere deteriori *arg.* §. 34. Sed in his quoque rebus ludit & illudit illud sive fatum sive fortuna; *ut quidam mereantur famam & promotionem, quidam habeant.* Cum itaque fatua sæpè hujus ævi judicia, aut iniqua, Politicorum filii suadent, ut Princeps ingenium Ministrorum inspiciat. Mæcenas enim aptè quædam obiverit, quæ non Agrippa. Et rectè Poeta: *Omnia non pariter rerum sunt omnibus apta.* Ista quidem suadent: an persuadeant? ægre! Nescio e. quomodo Aulica hæc comitia affectus dirigit: & *fato quodam ac sorte nascendi, ut cætera, ita Principum inclinatio in hos, offensio in illos est.* Vid. *Lips. cent. 1. Ep. 2. & l. 3. pol. c. 11.*

Propert. l. 3.
Tac. 4. Ann.

XX. Parrhasij vel Apellis pictura cedere non debet in accessionem vilissimæ tabulæ: *ibid.* Picturam in Græcia & Romæ præcipuè in deliciis fuisse testatur *Plin. l. 35. nat. hist c 9. Virg. in Culic. v. 67. & ib. Taubm.* Et quia in hoc nostro textu, duorum insignium pictorum fit mentio; de utroque nonnihil admonendum erit. *Parrhasius* ig. Ephesinatus, primus Symmetriam picturæ dedit; prius argutias vultùs, elegantiam capilli, venustatem oris expressit: & confessione artificum in lineis extremis palmam adeptus est? Is descendisse in certamen cum *Zeuxide* (Heracleote, pictore suâ ætate maximo) traditur: & cum *Zeuxis* detulisset uvas pictas tanto successu, ut in scenam aves advolarent, Parrhasius fertur detulisse linteum pictum, ita veritate repræsentatâ, ut Zeuxis alitum judicio tumens, flagitaret tandem remoto linteo ostendi picturam, atque *intellecto errore concederet* illi *palmam ingenuo pudore*: quoniam ipse volucres fefellisset: Parrhasius autem se artificem. Fertur & postea *Zeuxis* pinxisse puerum uvas ferentum:

tur: ad quas cum advolaſſent aves, eâdem ingenuitate proceſſit iratus operi, & dixit: *Uvas melius pinxi, quàm puerum.* Nam ſi & hunc conſummaſſem aves timere debuerant. Ad *Apellem*, Patriâ Coum, quod attinet: omnes is prius genitos, futurosque poſtea artificio ſuperavit, & picturæ plura ſolus propè contulit, quàm cæteri omnes. Illud ſcitum, notatuque dignum eſt, inter eum & *Protogonem* (pictorem nobilem, patriâ Caunium) quod accidit. Iſte Rhodi vivebat: quò cum Apelles adnavigaſſet, avidus cognoſcendi opera ejus, famâ tantum ſibi cogniti, continuò officinam petiit. Aberat ipſe, ſed tabulam magnæ amplitudinis in machinâ aptatam picturæ, anus una cuſtodiebat. Hæc Protogenem foris eſſe, reſpondit, interrogavitque, â quo quæſitum diceret. *Ab hoc, inquit Appelles*: arreptoque penicillo lineam ex colore duxit ſummæ tenuitatis per tabulam. Reverſo Protogeni, quæ geſta erant, anus indicavit. Ferunt, artificem protinus contemplatum ſubtilitatem, dixiſſe, *Apellem veniſſe: non etenim cadere in alium tam abſolutum opus*: ipſúmque alio colore tenuiorem lineam in illa ipſa duxiſſe, præcepiſſeque abeuntem, ſi rediſſet ille, oſtenderet, adiiceretque hunc eſſe, quem quæreret: atque ita evenit. Revertitur enim Apelles, ſed vinci erubeſcens, tertio colore lineas ſecuit, nullum relinquens amplius ſubtilitati locum. At *Protogenes* victum ſe confeſſus, in portum devolavit, hoſpitem quærens: placuitque, ſic eam tabulam poſteris tradi, omnium quidem, ſed *artificum præcipuo miraculo*. Sed & Apelli fuit perpetua conſuetudo, nunquam tam occupatum diem agendi, *ut non lineam ducendo exerceret artem*: quod ab eo in proverbium tranſiit. Idem perfecta opera proponebat in pergula tranſeuntibus, atque poſt ipſam tabulam latens, vitia, quæ notarentur, auſcultabat; *vulgum diligentiorem judicem*, quàm ſe, præferens. Feruntque, â ſutore reprehenſum, quod in crepidis una intus pauciores feciſſet anſas, eodem poſtero die ſuperbo emendatione priſtinæ admonitionis cavillante circa crus, indignatum proſpexiſſe, denunciantem: *Ne ſupra crepidam ſutor judicaret*; quod & ipſum in proverbi-

um venit. Vid. *Harpr. p.* 189. *n.* 11. *Balth. Castil. l.* 1. *de Aulico. p.* 82. *&c.*

XX. Natura omnes fructus rerum hominis gratia comparavit. §.38.

XXI. Fructuarius rectè colere, & quasi bonus paterfam. uti debet. §.38.

XXII. Utrum venditor satis accipiat, an fidem emptoris sequatur, nihil interest. §. 41. *hic.* Effectus tamen, ut interea emptor non usucapiat, & venditor possit rem vindicare. *Cuj. ad l.* 2. §. 1. *de contr. empt.* Et proinde si debitor emptor non sit solvendo, aliis creditoribus omnib. præferatur. *l.* 24. §. 2. *de reb. aut. jud. poss. Gail.* 2. *O.* 15. *n.* 4. Moribus autem Græcorum emptio nisi confestim pretium exhiberetur, non constitit. *Cuj.* 11. *O.* 19. Et *Plato* jubet res venum expositas stato loco venire, præsenti utrinque traditione. Extra forum autem vel in diem protractam venditionem nullius esse momenti. Hinc *Græca fide mercari. Forn.* 2. *select.* 8. id est, præsenti pecunia: quo sensu his verbis; *Græcâ mercari fide*, usus *Plautus in Asina. a.* 1. *sc.* 3. Licet alium & inconvenientem verbis, Græcâ fide, sensum affingat *Revar. ad l.* 24. *de R. J.* Quod verò *Turneb.* laudi id duci Græcis sentit, quasi tenaces sint promissi, ac minimè fluxâ fide, probari *cum Don. En. Hillig. l.* 4. *c.* 16. *d.* non possum. Quin imò diffidentia inde eorum magis arguitur, qui, ut Plautus ait, non aliter quam *si as habent, dant mercem.* Et quî poterit dici servata vel violata fides, ubi nulla habetur fides? Vid. *Taubm. ad illud Plauti; & Erasm. chil.* 1. *cent.* 8. *adag.* 97.

XXXIII. Domini patientia pro jussu habetur *arg.* §. 44.

Sic in Repub. Princeps peccat, quicquid administri. Nam in Principem *culpa cunctorum redit. Qui non vetat peccare cum possit, jubet.* Illi enim incumbit *in hac custodia imperii, ut non se unum modò, sed omnes ministros civibus & reipub. praestet* *Lips. pol. l. 3. c. 10.* *Sen. Med.* *Cic. ad Q. frat.*

XXIV. Tradito symbolo, res ipsa tradita censetur *arg §. 45.* Sic Vasalli, modò hasta, modò annulo, modò fuste investiuntur: *ut lib. Feud. 2. tit. 2: Quando hasta, vel aliud corporeum quiddam porrigitur à Domino, se investituram facere dicente.* Id autem *Domini investitura* appellatur, quod Vasallus cùm ei de investitura controversia movetur, proferre atque ostentare solet. *lib. 2 tit. 27. §. 7.* Non dissimilis fuit Romani juris ratio, cùm *claves aut annulus signatorius* dabatur, quasi alienationis testificandae caussa. *l. 77. §. 21. ff. de leg. 2.* Sic & vina tradita videntur, si claves in re praesenti apud cellam vinariam traditae fuerint *l. 3. §. pen. De acq. poss.* Sic *claves à marito* tradebantur *nova nuptae* quasi quae jam omnium in Domo rerum potestatem haberet juxta cum marito: Et in divortiis rursum eidem adimebantur, vel etiam ultro ab uxore remittebantur marito. Sic *tradito Instrumento auctoritatis* (Der Kauffbrieff) res ipsa, quae eo continetur, tradita intelligitur. *l. 1. C. de donat.* Ita omnium propè gentium commune fuit, ut in ordinum & collegiorum cooptationibus ritum aliquem adhiberent, quod insigne novi honoris esset. Sic *Dionys. Halicarn. Liv & Tac.* testantur Populi Rom. institutum hoc fuisse, ut *Regibus appellatis, Senatus auream coronam, [illegible]am pateram, sellam eburneam, scipionem eburneum, togam [illegible]am, & palmatam tunicam mitterent.* Sic *Jul. Capitolinus & Dio* testantur, moris fuisse, ut Imperator Praefectum Praetorio constituens, cingulum ei cum gladio apponeret: unde illa memorabilis vox Trajani: *Accipe hunc ensem: &, si quid rectè atq; è Rep. imperavero, pro me: sin secus, in me utere.* Et de Depositionis sive initiationis studiosorum ritu vid. *Melancht. postil.*

1799.

poſtil. part. 1. p. 696. Plures videantur apud *Hottom. in di- ſput. de feud. c. 20. Briſſon. in lib. de ritu nupt. Rittersb. p. 182.*

XXV. Occupanti conceduntur miſ- ſila. §. 46. Quæ à Seneca *ſparſiones* vocantur; à Stat *ex auro divites ſparſiones:* A Corippo, *imbres auri:* A Mu Rhetore *Croco odorati imbres.* Solebant enim Reipub. tem poribus Prætores, Conſules aut Dictatores; vel odores, v bellaria, vel teſſeras frumentarias, vel etiam aurum & a gentum, in vulgus jactare, ut quisque, quod exciperet, ſi deinceps haberet. Quod poſterius Martianus Imp. in Co ſulibus ſuſtulit. *l. 2. C. de Conſul. libr.* 12. Sed Juſtinianus v lentibus argentum tantum, ad certum modum ſpargere p ſtea permiſit, & auri jactationem ſibi retinuit, prout ab Imp & Pontificibus hæ jactationes in nova inauguratione & i greſſu honorum uſurpantur. *Nov. 105. ubi Cujac.* Vid. *B daus miſcell. l. 3. c. 12.* Et hæc miſsilia etiam ante ſparſione emi & vendi ſolebant, ut apparet. *ex l. 8. de con- tr. empt. Rittersb. & Heig. hic.*

F I N I S.